

K aktuálnym problémom slovenskej chirurgie

Vo viacerých predchádzajúcich číslach nášho odborného časopisu *Slovenská chirurgia* sa členovia výboru Slovenskej chirurgickej spoločnosti vyjadrovali k niektorým problémom slovenskej chirurgie a očakávali rozvinutie diskusie k niektorým otázkam našej odbornej súčasnosti.

Niektoré otázky sú diskutované v pracovných kolektívoch denne, avšak naša chirurgická povaha (viac robiť, menej diskutovať a ešte menej písať) nás demaskuje, lebo to čo už je raz napísané, to sa nedá vziať späť.

Aj napriek tomu, že vo všeobecnosti sú chirurgovia považovaní za „mužov činu“ predsa len každodenná chirurgická činnosť citlivých a skúsených chirurgov zatažených peroperačnými a pooperačnými komplikáciami ich núti k pokore. Našťastie, komplikovaných pooperačných stavov je menej ako nekomplikovaných, a tak sa to nejako vybalansuje bez väčších následkov na psychiku chirurga.

Pooperačné komplikácie boli, sú a budú aj napriek pokrokom v súčasnej medicíne, a v chirurgii zvlášť. Mnohé komplikácie, ktoré v minulosti končili fatálne, dnes už naozaj vidíme zriedkavo (embólia a. pulmonalis, prudké infekcie a ďalšie).

Klesajúci záujem o chirurgiu

Napriek pozitívnym stránkam chirurgie a chirurgickej činnosti (bezprostredný a dlhotrvajúci efekt) je evidentne badateľný klesajúci záujem mladých lekárov o klasické chirurgické odbory. Príčin tohto neutušeného stavu je niekoľko:

- prefeminizovaná skladba poslucháčov lekárskeho fakúlt
- donedávna slabšie platové podmienky
- možnosť odísť pracovať do zahraničia, najmä tam, kde je veľký nedostatok lekárov a podmienky sú veľmi lákavé
- v ostatných rokoch zlepšovaním znalosti cudzích jazykov odpadá jazyková bariéra
- postupná redukcia chirurgických lôžok aj vďaka intenzívnejšej ambulantnej starostlivosti a jednodňovej chirurgii
- obmedzenie prijímania mladých lekárov pri redukcii lôžok
- zložitost' a časová náročnosť odbornej prípravy najmä pri porovnaní s inými odbornými, kde lekár v úzkom špecializačnom odbore dosiahne oveľa rýchlejšie certifikát odbornosti
- fyzicky aj psychicky náročné pohotovostné služby
- kriminalizácia medicíny, najmä chirurgických odborov, s vysokým percentom urgentnej starostlivosti zvlášť (chirurgia, gynekológia, pôrodnictvo, ARO a iné)
- enormne narastajúca administratívna činnosť v poslednom období (najmä realizácia ISO noriem, nemocničný informačný systém)

Nespravodlivé financovanie chirurgickej zdravotnej starostlivosti

Chirurgia je odbor s vysokou finančnou náročnosťou na prácu a použité prostriedky pri chirurgickej činnosti. Náročné, zložité a nákladné operačné výkony sú niekoľkonásobne drahšie než finančný obnos preplácaný zdravotnými poisťovňami za ukončenú hospitalizáciu. Zavedenie systému OHV (osobitne hradené výkony) so znížením platieb za jednoduchšie a finančne menej náročnejšie výkony situáciu ešte zhoršilo, pretože súčasne nedošlo k primerane vyšším platbám za zložitejšie výkony. Výsledkom je zadlženost' chirurgických pracovníkov zameraných na zložité a náročné operačné výkony.

Dlho očakávané zavedenie DRG systému (voľne preložené „platba za diagnózu“) malo situáciu zlepšiť, avšak jeho realizácia bola odložená a systémom koeficientov sa má len určiť pomer medzi jednoduchšími a zložitejšími výkonmi. Nech už je akokoľvek, predsa len jeho uvedením do praxe budú platby zo zdravotnej poisťovni možno lepšie, ale hlavne, spravodlivejšie.

Špecializačné vzdelávanie

Systematickému postgraduálnemu vzdelávaniu bola na Slovensku a v bývalom Československu venovaná maximálna pozornosť. Faktom je, že to bol takmer dokonalý systém, ktorý nám mnohí závideli. Faktom je aj to, že pomerne dlho prežival po nežnej revolúcii a po rozpade Česko-Slovenska. Reforma postgraduálneho vzdelávania sa pripravovala veľmi dlho a časovo zapadla do obdobia vstupu Slovenska do Európskej únie s tým, že ju bolo nutné zosúladiť

Slovenská chirurgia

časopis Slovenskej chirurgickej spoločnosti

Ročník 10, 2013, číslo 4, vychádza 4-krát ročne

Dátum vydania: december 2013

Predsa redakčnej rady:

prof. MUDr. Peter Kothaj, PhD.

Šéfredaktor:

prof. MUDr. Jozef Radoňak, CSC.

Redakčná rada:

prof. MUDr. Emil Bakoš, CSC.

prof. MUDr. Juraj Bober, CSC.

prof. MUDr. Miroslav Danaj, PhD.

MUDr. Andrej Ferenčík

prof. MUDr. Svetozár Haruštiak, CSC.

MUDr. Rastislav Johanes, PhD.

prof. MUDr. Peter Labaš, CSC.

doc. MUDr. Dušan Mištuna, CSC., mim. prof.

MUDr. Miroslav Mýtnik, PhD.

prof. MUDr. Juraj Olejník, PhD.

prof. MUDr. Juraj Pechan, CSC.

Čestní členovia redakčnej rady:

prof. MUDr. Július Mazuch, DrSc.

prof. MUDr. Július Vajó, DrSc.

Vydavateľ:

SOLEN, s. r. o., IČO 35865211

SOLEN
MEDICAL EDUCATION

Sídlo vydavateľa a adresa redakcie:

SOLEN, s. r. o., Ambrova 5, 831 01 Bratislava, www.solen.sk

fax: 02/5465 1384, redakcia@solen.sk

Redaktorka časopisu:

Mgr. Andrea Dúbravčíková, tel.: 02/5413 1381,

mobil: 0910 956 370, dubravcikova@solen.sk

Grafická úprava a sadzba:

Ján Kopčok, kopcok@solen.sk

Obchodné oddelenie:

Renáta Kajanovičová, mobil: 0910 902 599, kajanovicova@solen.sk

Predplatné na rok 2014:

Členom Slovenskej chirurgickej spoločnosti je časopis distribuovaný zdarma. Ostatní čitatelia si časopis môžu objednať na www.solen.sk, e-mailom: predplatne@solen.sk, faxom: 02/5465 1384. Predplatné za 4 čísla na rok 2014 je 12 €

Všetky publikované články prechádzajú recenziou.

Registrácia MK SR pod číslom EV 2991/09

ISSN 1336-5975 (tlačené vydanie)

ISSN 1339-4169 (online)

Časopis je indexovaný v Bibliographia Medica Slovaca (BMS)

Citácie sú spracované v CIBaMed.

Citačná skratka: Slov. chir.

Akokoľvek časť obsahu časopisu *Slovenská chirurgia* nesmie byť kopírovaná alebo rozmnožovaná s cieľom ďalšieho rozširovania akýmkoľvek spôsobom a v akejkoľvek forme (mechanickej, fotografickej, xerografickej či elektronickej) bez písomného súhlasu spoločnosti Solen, s. r. o., ako vlastníka autorských práv na území Slovenskej republiky. O zhotovovanie a zasielanie kópií stránok či jednotlivých článkov publikovaných v časopisoch spoločnosti Solen možno žiadať výlučne redakciu alebo spoločnosť Solen.

Vydavateľ nenesie zodpovednosť za údaje a názory autorov jednotlivých článkov či inzerátov.

s princípmi postgraduálneho vzdelávania v krajinách EÚ. Rok 2004 bol prelomový, pretože systém dvoch atestácií bol zmenený na jednu špecializačnú skúšku, ktorú možno absolvovať po dvoch rokoch praxe v rámci spoločného chirurgického kmeňa a ďalších troch rokoch odbornej chirurgickej činnosti. Teda po 5 rokoch chirurgickej činnosti by erudícia vo všeobecnej chirurgii mala dosiahnuť vrchol. Podmienky takejto erudície na Slovensku, ale ani v Čechách nie sú najpriaznivejšie. Diskusné fórum členov Čestnej rady Českej chirurgickej spoločnosti (ktorej členmi sú viacerí chirurgovia zo Slovenska) v októbri 2013 v Bzenci to potvrdilo, keď konštatovalo, že teoretická, ale hlavne praktická časť prípravy na špecializačnú skúšku nie je dostatočná a že za 3 roky nie je možné vo väčšine prípadov zvládnuť náročnosť špecializačného štúdia v špecializačnom programe chirurgia.

Po roku 2004 vznikli postupne na Slovensku (namiesto jedného centra pre postgraduálne vzdelávanie v chirurgii v SZU v Bratislave) štyri akreditované pracoviská pri lekárskejších fakultách (dve v Bratislave, v Martine a v Košiciach).

Dĺžka prípravy mladého chirurga na špecializačnú skúšku nie je jediným boľavým miestom v špecializačnej príprave v programe chirurgia. Veľká väčšina uchádzačov pracuje v menších nemocniciach a tu sa podmienky pre kvalitnú prípravu v ostatných rokoch veľmi zmenili. Veľmi často dochádza k zmenám na primárskych postoch, stráca sa kontinuita vo výchove mladých chirurgov, nemôže sa vybudovať „otcovsko-synovský vzťah“ medzi primárom a mladým chirurgom, vytratil sa pocit zodpovednosti primára za kvalitu prípravy mladého chirurga, ba niekedy aj vypočítavosť primára s pocitom prípadného potenciálneho ohrozenia jeho funkcie v budúcnosti.

Na väčších pracoviskách a klinikách je situácia o niečo konsolidovanejšia, hoci aj tu sa dejú niekedy až nepochopiteľné zásahy a zmeny v kompetenčných riadení klinik. Prítom kliniky v univerzitných nemocniciach by mali vzorne plniť študijné programy a tieto by mali byť aj finančne zabezpečené pre získanie kvalitných učiteľov.

Avšak ani predchádzajúci systém dvoch atestácií a dĺžkou trvania 8 rokov praxe nebol dostatočný pre zvládnutie najzložitejších chirurgických výkonov. Chirurgovia z malých nemocníc mnohé operačné výkony (hoci ich teoreticky zvládli) ani len nevideli, a nie to ešte aby mali s nimi vlastné skúsenosti. Preto bolo potrebné, aby najzložitejšiu vysokošpecializovanú brušnú chirurgiu (pečeň, pankreas, pažerák, žalúdok a transplantáciu životne dôležitých orgánov a pod.) cvičili a v nej sa realizovali na pracoviskách, v ktorých sa vykonáva. Pre takýchto adeptov bola medzi základné chirurgické odbory zaradená aj novodefinovala gastroenterologická chirurgia, a to nariadením vlády Slovenskej republiky č. 743/2004. V súčasnosti sú v programe gastroenterologická chirurgia akreditované aj reakreditované 2 pracoviská (Chirurgická klinika v Banskej Bystrici a I. chirurgická klinika v Košiciach), kde sa možno o štúdium v tomto špecializačnom odbore uchádzať.

Gastroenterologická chirurgia má svoje zvláštnosti a v mnohých vyspelých krajinách existujú podobné špecializačné programy hoci aj pod iným pomenovaním a existujú aj samostatné pracoviská gastroenterologickej chirurgie. Špecializácia v gastroenterologickej chirurgii je vhodná pre chirurgov pracujúcich v zdravotníckych zariadeniach, kde sú takéto výkony centralizované a bežne vykonávané. Pre chirurgov pracujúcich v menších zariadeniach je vhodnejšia špecializácia z chirurgie, ktorá obsahuje aj základy diagnostiky a liečby úrazov pohybového aparátu. Aj zriadenie a akceptácia novodefinovalého špecializačného odboru gastroenterologická chirurgia je dôkazom toho, že spejeme od univerzality k špecializácii. Tak ako je pre kardiológa dobrým partnerom kardiochirurg, tak pre gastroenterológa bude vhodným partnerom gastroenterologický chirurg.

S vyššie uvedeným úzko súvisí aj otázka centralizácie zložitých výkonov do centier. Aj napriek určitému posunu pozitívnym smerom, predsa sa len ukazuje, že v tejto oblasti sme ešte ďaleko od ideálneho stavu.

Niekoľko poznámok k chirurgii prsníka

Situáciu okolo chirurgie prsníka verne opísal prezident SChS prof. Kothaj v našom odbornom časopise Slovenská chirurgia v čísle 2 z roku 2012. Odvtedy sa situácia zmenila v tom smere, že chirurg a gastroenterologický chirurg môže vykonávať chirurgiu prsníka po získaní diplomu a oprávnenia absolvovaním certifikačnej prípravy pod názvom Chirurgia prsníka. Časový termín uvedený v Odbornom usmernení MZ SR pre včasnú diagnostiku a liečbu nádorov prsníka sa neúprosne blíži (31. 12. 2013), aj preto na porade krajských chirurgov s hlavným odborníkom MZ SR pre odbor chirurgia prof. Pechanom v Prešove v septembri 2013, bol hlavný chirurg požiadaný o urýchléné jednanie na MZ SR o oddialenie platnosti a posunutie termínu o jeden rok, t. j., 31. 12. 2014. Zatiaľ jediným akreditovaným pracoviskom pre realizáciu certifikačného programu Chirurgia prsníka je Chirurgická klinika NOÚ v Bratislave, ktorá ju získala v priebehu roku 2013. Posunutím už spomínaného termínu je reálny predpoklad, že dôjde k akreditácii viacerých pracovísk na Slovensku, ktoré by mohli program certifikovanej činnosti Chirurgia prsníka realizovať a udeľovať diplomy a oprávnenia na certifikovanú činnosť.

V súčasnom období je taká požiadavka na stole MZ SR a očakávame jej kladné vybavenie.

Časopis Slovenskej chirurgickej spoločnosti

Po mnohých problémoch v určitom časovom období s vydávaním nášho odborného periodika môžeme smelo a s potešením konštatovať, že sa situácia stabilizovala. Časopis Slovenská chirurgia vychádza v presných časových intervaloch, udržiava si dobrú odbornú úroveň publikovaných prác, netrpí nedostatkom rukopisov, má dobrú grafickú úpravu a sadzbu, za čo patrí naša vďaka všetkým, ktorí sa o to pričínili. Počnúc šéfredaktorom, redaktorkou aj redakčnej rade, ale aj všetkým, ktorí doň pravidelne prispievajú a neustále vynakladajú veľké úsilie, aby tomu tak bolo aj v budúcnosti.

Ako je vidieť aj z úvodníkov predchádzajúcich čísel nášho časopisu, chirurgia na Slovensku má kopec problémov, ale čas a zdravý rozum, na ktorý sa musíme spoliehať, ale aj pracovitosť, vytrvalosť a oduševnenie, ku ktorým nás naša chirurgia trénuje a pripútava, pomôže postupne riešiť aj najzložitejšie problémy.

prof. MUDr. Juraj Bober, CSc.

I. chirurgická klinika LF UPJŠ a UNLP Košice